

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي
خَلَقَ الْمَوَدَّاتِ
الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي
خَلَقَ الْمَوَدَّاتِ

جغرافیای ایران

کلیه رشته‌ها (نظری - فنی و حرفه‌ای - کار دانش)

احمد مرادی / قم ۱۳۹۸

فصل اول

جغرافیا چیست؟

جغرافیا علم بررسی روابط متقابل انسان و محیط طبیعی برای بهبود زندگی بشر است
شما در این درس با چرایی جغرافیا و روش مطالعه در آن آشنا می شوید.

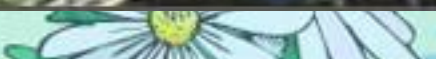

پل طبیعت تهران

پل طبیعت - تهران

طی سال های گذشته، مطالبی درباره محیط پیرامون خود و سایر مکان ها خوانده اید. اطلاعات مربوط به کره زمین، مانند زیست گاه های مختلف، آب وهوا، رودها و کوه ها و حتی مسائل مربوط به آداب و رسوم و سنت ها که به ما کمک می کند **دانش ما از محیط پیرامون و سایر مکان ها افزایش یابد.**

آیا شناخت محیط در جهت بهبود کیفیت زندگی انسان نقشی داشته است؟

شکل ۱: سازه های آبی شوشتر (استان خوزستان) از بزرگ ترین مجموعه های صنعتی شناخته شده در عصر پیش از انقلاب صنعتی در جهان است و از سوی سازمان یونسکو (شاهکار نبوغ و خلاقیت) نامیده شده است.

انسان در طول تاریخ تلاش کرده است که ناشناخته های جهان هستی را معلوم و با استفاده از علوم مختلف، وضع زندگی خود را بهبود بخشد. جغرافیایی از قدیمی ترین دانش های بشری به شمار می رود.

**نقش علوم مختلف مانند
جغرافیا در بهبود زندگی بشر**

واژه جغرافیا اولین بار توسط دانشمند یونانی **اراتوستن** به کار برده شد.

جغرافیا شامل کلمات (GEO زمین) و (GRAPHY ترسیم و توصیف) می باشد
(ترسیم زمین)

مفهوم لغوی جغرافیا

«علم مطالعه زمین به عنوان جایگاه انسان»

تعریف جغرافیا، توسط اراتوستن

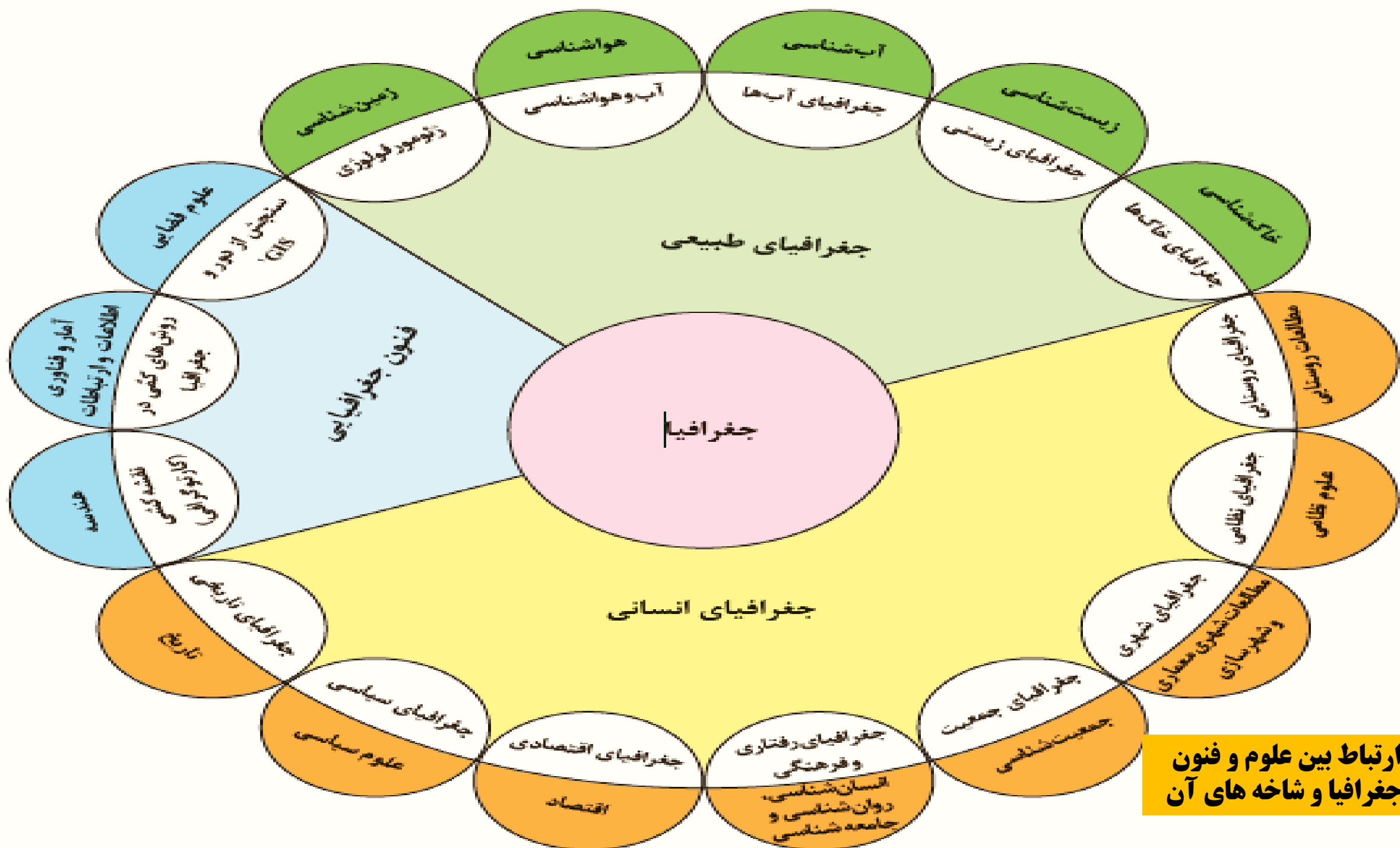

جغرافیا آن قسمت از دانش بشری است که به انسان کمک می‌کند با **ویژگی‌های طبیعی و انسانی و روابط بین آنها** در محیط آشنا شود و از آنها در جهت **بهبود زندگی** خویش استفاده کند.

بین جغرافیا و سایر رشته‌ها ارتباط وجود دارد. جغرافیا با کمک گرفتن از سایر علوم به سؤالات خود پاسخ می‌دهد.

شکل ۲ ارتباط بین علوم و فنون مختلف جغرافیا و شاخه‌های آن

(۱) جغرافیای طبیعی

(۲) جغرافیای انسانی

(۳) فنون جغرافیایی

شاخه های اصلی جغرافیا

ارتباط هواشناسی با آب و هواشناسی:

اینکه «با افزایش ارتفاع دما کاهش می یابد» یک اصل هواشناسی است ولی بررسی تأثیر این رابطه بر مکان و زندگی انسان نظیر: نوع مصالح ساختمانی، منابع آب، فعالیت اقتصادی، جاذبه های گردشگری و ... در حوزه آب و هواشناسی است.

ارتباط اقتصاد با جغرافیای اقتصادی:

علم اقتصاد تولید، توزیع و مصرف کالاها و خدمات، نظام های اقتصادی و عرضه و تقاضا را مطالعه می کند و جغرافیای اقتصادی به چگونگی معیشت گروه های انسانی در مکان های مختلف در رابطه با محیط زندگی شان می پردازد برای مثال چگونه منابع معدنی یک ناحیه در شکل گیری شهرهای صنعتی تأثیر دارد؟

ارتباط جغرافیا با علم آمار:

جغرافیدان جهت جمع آوری و تجزیه و تحلیل اطلاعات مورد نیاز خود از علم آمار و فناوری اطلاعات و ارتباط کمک گرفته و با استفاده از سخت افزار و نرم افزارهای متعدد در زمان کوتاه و با دقت زیاد به سؤالات تحقیق خود پاسخ می دهد.

ارتباط جغرافیا با دیگر علوم: (نتیجه گیری)

بنابراین علم جغرافیا از یافته های علوم دیگر استفاده کرده و با یک دید همه جانبه بررسی ها و مطالعات خود را در مورد پراکندگی پدیده ها و روابط بین آنها انجام می دهد. البته این رابطه بین جغرافیا با سایر علوم دو سویه بوده و در یک جریان دو طرفه از داده ها و یافته های یکدیگر استفاده می نمایند.

زمین شناسی

(۱) ژئومورفولوژی

هواشناسی

(۲) آب و هواشناسی

آب شناسی

(۳) جغرافیای آب ها

زیست شناسی

(۴) جغرافیای زیستی

خاک شناسی

(۵) جغرافیای خاک ها

شاخه های اصلی جغرافیای طبیعی

جمعیت شناسی

(۱) جغرافیای جمعیت

انسان شناسی، روان شناسی
و جامعه شناسی

(۲) جغرافیای رفتاری

اقتصاد

(۳) جغرافیای اقتصادی

علوم سیاسی

(۴) جغرافیای سیاسی

تاریخ

(۵) جغرافیای تاریخی

مطالعات شهری، معماری
و شهرسازی

(۶) جغرافیای شهری

مطالعات روستایی

(۷) جغرافیای روستایی

علوم نظامی

(۸) جغرافیای نظامی

شاخه های اصلی
جغرافیای انسانی

احمد مرادی / قم ۱۳۹۸

شاخه های اصلی
فنون جغرافیایی

۱) نقشه کشی یا
کارتوگرافی

هندسه

۲) روش های کمی در
جغرافیا

آمار و فناوری
اطلاعات و ارتباطات

۳) سنجش از دور و
GIS

علوم فضایی

(۱) مکان

مفاهیم اساسی دانش جغرافیا (ص ۳)

(۲) روابط متقابل انسان با محیط

اطلاع از مفاهیم پایه ای هر علم برای درک آن لازم و ضروری است؛ به همین دلیل با برخی از مهم ترین مفاهیم جغرافیا آشنا می شویم که **مکان** و **روابط متقابل انسان با محیط** است.

بسیاری از فعالیت های انسان در محل معینی انجام می گردد. که مکان می نامند؛
مانند: خانه، کوهستان، دریا، مزرعه، مدرسه و کارخانه

تعریف مکان

به یک واقعیت یا رویداد جغرافیایی که محسوس و مشهود شده باشد گفته می شود که می تواند عوارض طبیعی یا انسان ساخت باشد.

تعریف پدیده

در هر مکان، پدیده های مختلفی هستند که بر یکدیگر تأثیر گذاشته و به نوبه خود از هم تأثیر می پذیرند؛ به طور مثال یک روستا را در نظر بگیرید که خاک، آب، سرمایه و نیروی انسانی آن بر نوع اشتغال آن تأثیر می گذارد و بالعکس.
این روند تأثیر گذاری و تأثیر پذیری به صورت جریانی پیوسته در مکان ادامه دارد و سبب تغییر شکل مکان ها می شود.

به تصاویر زیر دقت، و برداشت خود را از آنها با سایر همکلاسی های خود مطرح کنید، نظر آنان را جویا شوید و بایکدیگر مقایسه کنید.

شکل ۴- میدان آزادی - تهران ۱۳۶۵

شکل ۳- میدان آزادی - تهران ۱۳۹۵

نوعان

احمدزادی/شماره 1398

انسان و محیط دو عامل مهم در علم جغرافیا است.

محیط طبیعی، مجموعه ای متعادل است.

با ورود **انسان**، زمینه های تغییر در محیط فراهم می شود.
هوش و استعداد انسان به او در جهت تغییر کمک میکند تا از محیط خود بهره مند شود.

در دهه های اخیر، **فناوری** به کمک انسان آمده و سبب شده است که انسان در محیط، تأثیر بسیاری بگذارد. فناوری های جدید، انسان را قادر به بهره برداری از اعماق زمین کرده و میزان دسترسی انسان را گسترش داده است.

انسان برای رفع نیازهای خود به تغییر محیط دست می زند و در نتیجه **محیط طبیعی** به **محیط جغرافیایی** تبدیل می شود.

محیط جغرافیایی از تعامل بین محیط طبیعی و محیط انسانی به وجود می آید. (ص ۵)

شکل ۵ - بادگیر دو طبقه ابرکوه - استان یزد

1308.11

شکل ۶) سد شاه عباسی (طبس، خراسان جنوبی) قدیمی ترین و بزرگ ترین سد قوسی جهان است که یکی از نمونه های عالی خلاقیت، دوراندیشی و سخت کوشی ایرانیان است.

۱) درک توان ها و استفاده از منابع برای رفع نیازها

دو گونه عملکرد انسان در ارتباط با محیط طبیعی

۲) نگاه سودجویانه برای رسیدن به خواسته ها

به نظر شما کدام یک از این عملکردها تعادل محیط را در مدت طولانی حفظ می کند؟

از آنجا که جغرافیا روابط متقابل انسان را با محیط، مطالعه و بررسی می کند، بنابراین شناخت توان ها و ظرفیت های محیطی بدون دانش جغرافیا ممکن نیست؛ پس **جغرافیا علمی برای زندگی** بهتر است.

این تصویر کدام ارتباط بین انسان و محیط را بیان می کند؟ چرا؟

احمد مرادی / قم 1398

عملکرد مثبت و منفی انسان را در هر یک از نواحی زیر بررسی کنید و جدول را کامل نمایید.

عملکرد منفی انسان	عملکرد مثبت انسان	ناحیه
<ul style="list-style-type: none"> - چرای بی رویه دام - گسترش مناطق مسکونی در نقاط مرتفع - آلودگی محیط 	<ul style="list-style-type: none"> - جلوگیری از فرسایش خاک - تولید برق آبی - ایجاد ورزش های مناسب 	کوهستانی

زردکوه - چهارمحال بختیاری

عملکرد منفی انسان	عملکرد مثبت انسان	ناحیه
<p>بهره برداری بی رویه درختان جنگل</p> <p>روشن نمودن آتش و سوختن جنگل</p> <p>احداث جاده</p> <p>آلوده نمودن جنگل ها</p> <p>شکار بی رویه</p>	<p>—گردشگری بدون آسیب زدن به جنگل</p> <p>—مطالعات علمی در مورد آفت های گیاهی و بیماری های جانوران در جنگل ها</p> <p>—کاشت درختان ؛ توسعه جنگل ها</p>	<p>جنگلی</p>

جنگل گلستان - استان گلستان

عملکرد منفی انسان	عملکرد مثبت انسان	ناحیه
-------------------	-------------------	-------

توسعه بیابان به واسطه
 فعالیت های انسانی

از بین بردن پوشش گیاهی

بهره برداری بی رویه از
 منابع سفره های آب
 زیرزمینی

تولید برق از انرژی باد و
 خورشید

استفاده از چشم اندازهای
 بیابان در جاذبه های
 گردشگری

استفاده از معادن

بیابانی

علاوه بر مبنای انسان	علاوه بر مبنای انسان	ناحیه
<p>صید بی رویه ماهی</p> <p>آلوده کردن به واسطه فاضلاب فعالیت انسانی</p> <p>آلوده کردن دریا به واسطه استخراج و حمل نفت</p>	<p>استفاده به عنوان تفریحگاه</p> <p>ایجاد بندرگاه و توسعه</p> <p>ارتباطات و بازرگانی</p> <p>تولید برق از نیروی امواج و جزر و مد</p> <p>استفاده از منابع پروتئینی</p> <p>استفاده از منابع معدنی با ارزش مانند نفت و قلع</p>	<p>ساحلی</p>

ساحل بندر انزلی - گیلان

کل نگرى يا ديد تر کيبي در جغرافيا (ص ۷)

چگونگی تشکیل محیط های جغرافیایی، که حاصل روابط متقابل انسان و محیط است، سبب می شود جغرافی دان با دید تر کيبي يا کل نگرى، موضوعات را مطالعه و بررسی کند؛
زیرا اجزاء و عوامل محیط جغرافیایی در ارتباط با هم عمل می کنند.

دید تر کيبي یعنی:

مطالعه همه جانبه و جامع پدیده ها با تمام ویژگی های آن در یک مکان

به طور مثال جغرافیدان با **هدف توسعه یک شهر**، به مطالعه همه جانبه می پردازد و این مسائل را طرح و مطالعه می کند.

(۱) با تهیه نقشه شهر، امکان گسترش فیزیکی شهر را بررسی می کند (**نقشه خوانی**)

(۲) با مطالعه بافت جمعیت شهر، میزان رشد و امکان مهاجرت پذیری آن را حدس می زند (**جغرافیای جمعیت**)

(۳) با مطالعه میزان منابع آب شهر، امکان توسعه شهر را پیش بینی می کند (**جغرافیای آب ها**)

(۴) با تهیه نقشه زمین شناسی، امکان زمین لرزه در شهر را بررسی می کند (**ژئومورفولوژی**).

فعالیت: ۲

اگر بخواهید با دید ترکیبی، روستای زیر را مورد مطالعه قرار دهید با توجه به شکل، چه سؤالاتی برای آن طرح می‌کنید؟

۱) شیب قرارگیری روستا چگونه است؟

۲) آیا وقوع سیل در این روستا امکان‌پذیر است؟

۳) آیا در نزدیک روستا گسل فعال وجود دارد؟

۴) آیا خطر ریزش کوه وجود دارد؟

۵) آیا آب و هوای روستا مناسب است؟

۶) آیا آب کافی برای توسعه روستایی وجود دارد؟

۷) آیا خاک روستا برای کشاورزی مناسب است؟

شکل ۱۰- روستای پالنگان - کامیاران - کردستان

- ۱) علم جغرافیا را تعریف کنید؟ (ص ۱)
علم بررسی روابط متقابل انسان و محیط است.
- ۲) اطلاعات مربوط به کره زمین به ما چه کمکی می کند؟ (ص ۲)
تادانش ما از محیط پیرامون و سایر مکان ها افزایش یابد.
- ۳) نقش علوم مختلف مانند جغرافیا در بهبود زندگی بشر را توضیح دهید؟
انسان در طول تاریخ تلاش کرده است که **ناشناخته های جهان هستی را معلوم و با استفاده از علوم مختلف، وضع زندگی خود را بهبود بخشد.**
- ۴) واژه جغرافیا اولین بار توسط چه کسی به کار برده شد؟
دانشمند یونانی اراتوستن
- ۵) مفهوم لغوی جغرافیا را بنویسید؟
جغرافیا شامل کلمات (GEO زمین) و (GRAPHY ترسیم و توصیف) می باشد (ترسیم زمین)
- ۶) تعریف جغرافیا از نظر اراتوستن را بنویسید؟
مطالعه زمین به عنوان جایگاه انسان

۷) اهمیت دانش جغرافیا را بنویسید؟

جغرافیا آن قسمت از دانش بشری است که به انسان کمک می کند با ویژگی های طبیعی و انسانی و روابط بین آنها در محیط آشنا و از آنها در جهت **بهبود زندگی** خویش استفاده کند.

۸) ارتباط بین جغرافیا با سایر علوم را بنویسید؟

بین جغرافیا و سایر رشته ها ارتباط وجود دارد. جغرافیا با کمک گرفتن از سایر علوم به سؤالات **خود پاسخ می دهد.**

۹) سه شاخه اصلی دانش جغرافیا را نام ببرید؟ (ص ۳)

الف- جغرافیای طبیعی

ب- جغرافیای انسانی

ج- فنون جغرافیایی

۱۰) مهم ترین فنون جغرافیایی را نام ببرید؟

۱) سنجش از دور و GIS

۲) روش های کمی در جغرافیا

۳) نقشه کشی یا کارتوگرافی

۱۱) مهم ترین شاخه های جغرافیای طبیعی را نام ببرید؟

الف- ژئومورفولوژی

ب- جغرافیای آب ها

ج- آب و هوا شناسی

د- جغرافیای خاک ها

ه- جغرافیای زیستی

۱۲) مهم ترین شاخه های جغرافیای انسانی را نام ببرید؟

الف- جغرافیای جمعیت

ب- جغرافیای سیاسی

ج- جغرافیای اقتصادی

د- جغرافیای شهری

ه- جغرافیای روستایی

ر- جغرافیای نظامی

۱۳) هر یک از شاخه جغرافیایی زیر از کدام علم بهره می برد؟

ژئومورفولوژی (زمین شناسی)

آب و هوا شناسی (هواشناسی)

کارتوگرافی (هندسه)

جغرافیای سیاسی (علوم سیاسی)

۱۴) ارتباط هواشناسی با آب و هواشناسی را بنویسید؟

«با افزایش ارتفاع دما کاهش می یابد» اصل هواشناسی است ولی بررسی تأثیر این رابطه بر مکان و زندگی انسان نظیر: نوع مصالح ساختمانی، منابع آب، فعالیت اقتصادی، جاذبه های گردشگری و ... در حوزه آب و هواشناسی است.

۱۵) ارتباط اقتصاد با جغرافیای اقتصادی را توضیح دهید؟

علم اقتصاد تولید، توزیع و مصرف کالاها و خدمات، نظام های اقتصادی و عرضه و تقاضا را مطالعه می کند و جغرافیای اقتصادی به چگونگی معیشت گروه های انسانی در مکان های مختلف در رابطه با محیط زندگی شان می پردازد.

۱۶) ارتباط جغرافیا با علم آمار را بنویسید؟

جغرافی دان برای جمع آوری و تجزیه و تحلیل اطلاعات مورد نیاز خود از علم آمار و فناوری اطلاعات و ارتباطات کمک گرفته و **با استفاده از سخت افزار و نرم افزارهای متعدد در زمان کوتاه و با دقت زیاد به سؤالات تحقیق خود پاسخ می دهد.**

۱۷) ارتباط جغرافیا با علوم دیگر را بنویسید؟

این رابطه بین جغرافیا با سایر علوم دو سویه بوده و در یک جریان دو طرفه از داده ها و یافته های یکدیگر استفاده می نمایند.

۱۸) دو مورد از مفاهیم اساسی دانش جغرافیا کدامند؟

مکان و روابط انسان و محیط

۱۹) تعریف مکان را بنویسید؟ (ص ۴)

بسیاری از فعالیت های انسان در جا و محل معینی انجام می شود که مکان می نامند؛
به طور مثال: خانه، مزرعه، مدرسه

۲۰) پدیده چیست؟ به یک واقعیت یا رویداد جغرافیایی که محسوس و مشهود شده باشد گفته می شود که می تواند عوارض **طبیعی یا انسان ساخت** باشد.

۲۱) چگونه تغییر شکل مکان ها انجام می شود؟

در هر مکان، پدیده های مختلفی هستند که بر یکدیگر تأثیر گذاشته و به نوبه خود از هم تأثیر می پذیرند؛ به طور مثال یک روستا را در نظر بگیرید که خاک، آب، سرمایه و نیروی انسانی آن بر نوع اشتغال آن تأثیر می گذارد. این **روند تأثیر گذاری و تأثیر پذیری** به صورت جریانی پیوسته در مکان ادامه دارد و سبب تغییر شکل مکان ها می شود.

۲۲) دو عامل مهم در علم جغرافیا را نام ببرید؟ انسان و محیط

۲۳) محیط طبیعی متعادل است یا نامتعادل؟ متعادل

۲۴) چگونه انسان توانسته از محیط خود بهره مند شود؟

با ورود انسان، زمینه های تغییر در محیط فراهم می شود. **هوش و استعداد انسان** به او در جهت تغییر کمک میکند تا از محیط خود بهره مند شود.

۲۵) کدام عوامل میزان دسترسی انسان در محیط را گسترش داده است؟

در دهه های اخیر، فناوری به کمک انسان آمده و سبب شده است که انسان در محیط، تأثیر بسیاری بگذارد. **فناوری های جدید**، انسان را قادر به بهره برداری از اعماق زمین کرده و میزان دسترسی انسان را گسترش داده است.

۲۶) محیط جغرافیایی چیست و چگونه به وجود می آید؟

انسان برای رفع نیازهای خود به تغییر محیط دست می زند و در نتیجه محیط طبیعی به محیط جغرافیایی تبدیل می شود.

۲۷) محیط جغرافیایی از تعامل بین محیط طبیعی و محیط انسانی به وجود می آید. (ص ۵)

۲۸) دو گونه عملکرد انسان در ارتباط با محیط طبیعی کدامند؟

الف- درک توان ها و استفاده از منابع برای رفع نیازها

ب- نگاه سودجویانه برای رسیدن به خواسته ها

۲۹) چرا جغرافیا، علمی برای زندگی بهتر است؟

از آنجا که جغرافیا توان روابط متقابل انسان را با محیط، مطالعه و بررسی می کند، بنابراین **شناخت توان ها و ظرفیت های محیطی** بدون دانش جغرافیا ممکن نیست؛ پس جغرافیا علمی **برای زندگی بهتر است.**

احمد مرادی / قم ۱۳۹۸

۳۰) روش مطالعه در جغرافیا چیست؟ (ص ۷) کلی نگر یا دید ترکیبی

۳۱) چرا روش مطالعه در جغرافیا کلی نگر یا ترکیبی است؟

زیرا اجزاء و عوامل محیط جغرافیایی در ارتباط با یک دیگر عمل می نمایند.
۳۲) دید ترکیبی چیست؟

مطالعه همه جانبه و جامع پدیده ها با تمام ویژگی های آن در یک مکان

۳۳) اگر جغرافی دان با هدف توسعه یک شهر، به مطالعه همه جانبه بپردازد، باید کدام مسائل را طرح و مطالعه کند؟

۱) با تهیه نقشه شهر، امکان گسترش فیزیکی شهر را بررسی می کند (نقشه خوانی).

۲) با مطالعه بافت جمعیت، میزان رشد و مهاجرت پذیری را حدس می زند (جغرافیای جمعیت)

۳) با مطالعه میزان منابع آب شهر، امکان توسعه شهر را پیش بینی می کند (جغرافیای آب ها)

۴) با تهیه نقشه زمین شناسی، امکان زمین لرزه را بررسی می کند (ژئومورفولوژی).

۳۴) جغرافیای ..... به چگونگی معیشت گروه های انسانی در مکان ها می پردازد.
الف) اجتماعی (ب) اقتصادی (ج) شهری (د) معیشتی

۳۵) انسان به چه منظوری در محیط تغییر ایجاد می کند؟
الف) برای شکل دهی محیط جغرافیایی (ج) به منظور تأثیر گذاری بر محیط
ب) برای برقراری تعادل در محیط (د) برای رفع نیازها

۳۶) نتیجه روند تأثیر گذاری و تأثیر پذیری پدیده ها در مکان ها چیست؟
الف) برقراری تعادل مکانی (ج) بهره برداری از محیط
ب) تغییر شکل مکان (د) تخریب مکان ها

احمد مرادی / قم ۱۳۹۸

۳۷) کدام مورد از شاخه های اصلی جغرافیا محسوب نمی شود؟

الف) جغرافیای طبیعی (ب) جغرافیای اقتصادی (ج) جغرافیای انسانی (د) فنون جغرافیایی

۳۸) کدام شاخه جغرافیا به علم زمین شناسی مرتبط است؟

الف) سنجش از دور (ب) ژئومورفولوژی (ج) آب و هواشناسی (د) کارتوگرافی

۳۹) چرا جغرافی دان با دید ترکیبی یا کل نگری، موضوعات را مطالعه و بررسی می کند؟
الف) چون انسان باید نیاز های خود را از محیط بر طرف سازد.

ب) زیرا اجزاء و عوامل محیط جغرافیایی در ارتباط با یکدیگر عمل می کند.

ج) زیرا بین همه شاخه های علوم ارتباط وجود دارد.

د) زیرا انسان تحت تأثیر عوامل محیطی است و تأثیر پذیری زیادی از محیط دارد.

۴۰) کدام دانشمند اولین بار واژه جغرافیا را بکاربرد و اهل کدام کشور بود؟

الف) ارسطو - یونان   ب) اراتوستن - یونان   ج) سقراط - روم   د) اراتوستن - روم

۴۱) دو مفهوم اساسی علم جغرافیا کدامند؟

الف) مکان و زمان   ب) مکان و روابط متقابل انسان و محیط

ج) زمان و فضا   د) مکان و پدیده

۴۲) کدام شاخه جغرافیا از علم هندسه کمک می گیرد؟

الف) نقشه کشی   ب) کارتوگرافی   ج) سنجش از دور   د) الف وب

سپاس از
نویسنده و همکاران

احمد مرادی / قم ۱۳۹۸